

<p>Szerkesztői iroda: A KIADÓHIVATALBAN, hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.</p> <p>Kiadó hivatal: WOKÁL JÁNOS KÖNYVKERESKEDÉSE, hová a hirdetések s előfizetések bérmentesen küldendők. Kéziratok nem adnak vissza.</p>	<h1>KÖZÉRDEK.</h1> <h2>Vegyes tartalmu heti lap.</h2>	<p>Megjelen minden vasárnapon egy nagy íven.</p> <p>ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK Helyben hához horiva, vagy vidékre postán küldve: Egész évre 4 frt. Fél 2 " " Negyed 1 " "</p> <p>HIRDETMÉNYEK DÍJA: 3 hasabos petit sorrett, vagy ennek helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr Nyilttér sora 15 kr.</p>
---	---	---

Városaink.

III.

Mult cikünkben Abrudbánya és Gyula-Fehérvár népoktatási állapotát ismertettük és kísértük reflexionkkal. Lássuk immár megyénk másik két városát is.

III. Nagy-Enyed. Tankötelesek száma: 6—12 éves 283 fiu, 260 leány = 543, 13—15 éves 149 fiu, 129 leány = 278, összesen 821; közülük magyar 681, német 10, oláh 120. — Népoktatási tanintézetek száma 7, 18 tanteremmel, névszerint:

1. és 2. Az államilag segélyezett községi polgári leány- és fiuiskola 8 rendes- és egy segéd-tanítóval;

3. a Bethlen-főtanoda négy osztályu elemi fiuiskolája, 4 tanítóval;

4. ev. ref. felekezeti leányiskola 1 rendes- és 1 segéd-tanítóval;

5. róm. kath. elemi fiuiskola 2 tanítóval;

6. róm. kath. leányiskola 1 tanítóval;

7. ágostai hitf. német tannyelvű vegyes elemi iskola 1 tanítóval.

A népoktatási tanítói kar létszáma 19.

Tényleg járt az iskolákba:

a polgári leányiskolába	—	69 leány.
a polgári fiuiskolába	17 fiu	—
a Bethlen-főt. elemi iskolájába	211 "	—
ugyanott a gymnasiumba	15 "	—
éves korig	221 "	—
a ref. leányiskolába	—	91 leány
a róm. katolikus fiuiskolába	83 "	—
a róm. kath. leányiskolába	—	39 leány
az ágostai vegyes iskolába	31 "	20 "
magán oktatásban részesült	—	10 "

Összesen: 563 fiu 229 leány együtt 792, mely számhoz hozzávéve az ipariskolába járó tanoncok közül a 15 éves életkort meg nem haladott 20-at, tanult tényleg tanköteles 812; e számból azonban, hogy az iskolába nem járók számát megállíthassuk, le kell vonni a nem helybeli illetőségű 323 növendéket s így marad helybeli tanuló 489, a tankötelesek alig 60%-a, iskolába nem járó 332, vagyis a tankötelesek 40%-a, köztük 167 fiu és 165 leány. Az összes iskolába

járók közül magyar 717, német 18, oláh 77, ez utóbbiak $\frac{3}{6}$ -a nem helybeli.

A mult tanévben a polgári iskolai tanítók által vezetett iparos és kereskedő iskolában, egy előkészítő, két iparos és egy külön kereskedelmi osztályban heti 6—6 órán tanult 67 iparos és 7 kereskedő tanonez. — A kisdédóvó-intézetben egy okleveles óvó és egy dajka keze alatt 137, 3—6 éves, nagyobb részt otthon a szülék által nem gondozható kisdédó talált gondos és értelemfejlesztő foglalkoztatást.

Mindez iskolákra fordított összes költség tett az 188 $\frac{1}{2}$ -ik. tanévben 14,852 forint, melyhez az állam 4966, a város 3257 frttal járult.

Ez adatokat tekintve azonnal két, városunk népoktatásügyének beteges állapotára mutató körülmény kelti fel figyelmünket, egyik az iskolába nem járó tankötelesek felette nagy száma, másik a város és állam által nagy áldozattal fenntartott polgári fiuiskola néptelensége. Igaz, hogy e tekintetben a mult tanév a legkedvezőtlenebb állapotot mutatja, de ha tekintjük, hogy 188 $\frac{1}{2}$ -ben is csak 26, s a folyó tanévben is csak 28 tanulói létszáma, az oly nagy számú iskolát nem látogatókra gondolva oly állapot, mely az azt előidéző okok keresésére indít. S csakugyan ha közelebről vizsgáljuk elemi iskoláink állapotát, meg kell győződünk, hogy mielőtt megfelelő elemi iskolákról gondoskodtunk volna, szerveztük a felső népoktatást, mely így szilárd alap nélkül erőteljes fejlődést nem vehet. A fiu növendékek a polgári iskolába átélhetőség megfelelő nyelvet nyerhetnek ugyan a Bethlen-főtanodai és a róm. kath. fiu elemi iskolában, azonban az első nem utasíthatva vissza a gymnasiumra előkészítés végett nagy számban hozott vidéki gyermekeket, a városi fiu tanköteleseknek csak korlátozott számát veheti fel, a római katolikus fiuiskolába is sok vidéki, főleg román gyermek jár. A luth. iskola pedig városunkban éppen nem indokolt német tannyelvével miatt az e nyelvből mit sem bíró gyermekekkel kevés eredményt mutathatván fel, s e körülmény miatt népessége folytonosan csökkenőben levén, míg tannyelvét nem változtatja, mire kilátás nincs, csak csekély részben vehető számításba. Tegyük még hozzá, hogy ez iskolák mind a város középpontján

feküsznek, s ha talán a 10 éves korig levő futanköteleseket zsufolva be is fogadhatnák a túltömöttség miatt a tanítás sikere lenne keczkázatva a gyengébb tehetségűeknél s a messzebb fekvő városrészek szegényebb tankötelesei részéről alig volnának igénybe vehetők. — A ref. leányiskola egy tanteremben tulajdonképp csak egy tanítóval (a rendes tanító csak délelőtt, a segéd-tanító csak délután tanít), s a kiérdemült öreg kath. kántortanító kis iskolája azonkívül, hogy alig fogadhatják be felé a 6—10 éves leánytanköteleseknek, a tanerök elégtelensége folytán, a legjobb igyekezettel sem mutathatnak fel egy városi iskolától méltán megvárható eredményt, minek következtében a szülök elkedvetlenedve úgyszólván minden tanulás nélkül időközben kiveszik gyermekeiket az iskolából. — Jól berendezett elemi iskolákra van tehát szükség, melyek sikeres eredményt a szülék is látva, önként végeztetik azokat gyermekeikkel, s ha annak előkészítőiként a polgári iskolával szerves összefüggésbe közös igazgatás alá hozatnak, természetesen nagy része át fog abba lépni növendékeiknek. Bár a polgári fiuiskola benépesítése a fiu elemi iskola azonnali felállítását igen kívánatosnak tünteti fel, egy négy osztályu községi elemi leányiskolának berendezése éppen elegendő szükség úgy az eddig felerészben iskolába nem járható leánytankötelesek felvehetése, mint mindnyájuknak a polgári leányiskolára kellő előkészíthetése végett. — Míg egy teljes elemi fiuiskola is szervezhető lenne, a polgári fiuiskola mellett a folyó tanévben beállított előkészítő osztály, mintegy kiegészítve a kath. és luth. iskolákat, a főtanodai elemi osztályokkal együtt, befogadhatja az iskolába nem járó 6—10 éves fiuk legnagyobb részét. —

IV. Vizakna. Tankötelesek száma: 6—12 éves 223 fiu, 217 leány = 440, 13—15 éves 86 fiu, 107 leány = 193, összesen 633, kik közül magyar 249, német 3, oláh 381. Van e városban 7 elemi iskola 11 tanteremmel, u. m.: állami fiu- és leányiskola 2—2 tanítóval, róm. kath. fiu- és leányiskola 1—1 tanítóval, egy gör. kath. vegyes iskola 1 tanítóval, két gör. keleti vegyes iskola: a felső városi 3, az alsó városi 1 tanítóval; az egész tanítói személyzet száma 11.

TÁRCZA.

A nagyenyedi ref. egyházközség 1849-ben.

(Folytatás)

A nagyenyedi ref. egyházközség ezen év teli hónapjaiban egész ápril vége feléig Tordán és Kolozsvárt volt, főleg Kolozsvárt. Ott volt it. Antal János erdélyi ref. püspök és enyedi első ref. pap családjával. Basa Mihály lelkész családjával, Málnási József énekező családjával stb. ideérkezett meg Nagy-Szeben bevételét után pár nappal, Ápril elején a szebeni fogságból kiszabadult Sándor József lelkész is. — A január 1-én elhunzott enyedi „kezesek”, helyesen fejezve ki magunkat, foglyok, kiszabadulásuk után még egy néhány napot Szebenben voltak kénytelenek tölteni, mivel az utazás a szerzetes harangoló oláh főköl csapatok által Szeben bevételét után is veszélyes volt. Csakhamar mégis kiindultak Szebenből. Ellenállhatatlan erővel vonzotta őket a vágy, hogy családjikkal, kiknek ez megmaradt, mielőbb találkozzanak. — Megindultak tehát együtt mindnyájan az egy Szili Imre kivételével, kit — mint már említém — a fogságban eltemettek volt. Utjokat Medgyesen át folytatták, mivel a rövidebb, a Szászsebes-fehérvári utvonala a fehérvári vár miatt, melyre a havasi oláhok támaszkodott, járhatlan volt. Tehát Medgyesen és a Küküllő-völgyén keresztül Radnótra mentek, innét a Mezőség szelén mindentűz szerencsésen megérkeztek Tordára. Utjukban a portyázó oláhok nem egyszer fenyegette; sőt lödöztek is utánuk. — Tordán kevesen találták fel családjukat, s a kik megtalálták, ott is maradtak. A nagy rész Kolozsvárra ment át. Egy verőfényes tavaszi ünnepnap volt, husvét másodnapja, mikor délelőtt Kolozsvárra megérkeztek. Istenem, milyen viszont-találkozás volt ez! Az ilyen jelenetek emléke az ember lelkébe maradandólag szokott bevésődni. A collegiumban levő enyedi menekültek összefutottak a hirre, hogy a szebeni foglyok megérkeztek. Az örömsikoltás megrázta a szívet, midőn valaki férjét, apját, nejét, gyermekét meglátta s egymásnak kebelére borulhattak. Egy percze mindenik feledte az átélt szenvedések kes-

rűségeit s a viszontlátás édes örömeinek adta át magát. — Majd a veszteségek fájdalma vett erőt rajtuk, midőn a megtértek arról értesültek, hogy egyikük neje, másiknak anyja, apja, testvérei, gyermekei ott pusztultak együtt a szerencsétlen várossal, Enyeddal.

Sándor József Kolozsvárra érkezévével egyidejűleg jött ki a kórházból Málnási József énekező is. Így tehát az egyház szolgálóinak mindnyájan együtt voltak. — Bejárógatott a collegiumba hivi meglátogatása végett gyakran az öreg Antal püspök is. Szóval az enyedi ref. egyház ekkor a kolozsvári ref. collegiumban volt. A kik a városban szerzetesek laktak, azok is ide tartottak. Ez volt a központ. Itt volt az enyedi ecelesia.

Külön templomozásokat nem tartottak. Isteni tiszteletre a belső farkas-utcai nagy templomba jártak. Az ott egybegyűlni szokott hallgatóságnak egy jó részét azon időkben az enyedi menekültek tevék. Halottjaikat azonban saját papjaik temették. Sándor József temette el pl. dr. Marosinét, ügyvéd id. Csernatoninét, Adorján Mártonét stb. s a kórházból is többeket. A kereszteléseket is ők végezték.

Az egyházi szolgák a magyar kormány pénztárából rendszeren díjaztattak: a lelkészek havonként 50 frttal és az énekezők 25 frttal.

A tavasz nyiltával Basa Mihály Kolozsvárról Tordára azon ezélel jött le, hogy a Tordán levő enyedi ref. vallású menekülteket lelkileg gonozza. Basa ugyan azt tette Tordán, a mit Sándor József Kolozsvárt: temetett, keresztelt. Tordára jött le május közepe táján Málnási József énekező is, majd Polyánba vonta meg magát édes atya mellett, ki azon időkben aranyos-polyáni ref. pap volt.

Mintán a Sándor Elek parancsnoksága alatt Deészen állomásozó „nemzetőr csapat”, mely legnagyobb részben enyedi polgárokból állott, ápril elein Enyedre rendeltetett át helyőrségi szolgálatok teljesítése végett; miután a gyulafehérvári erősség br. Kemény Farkas ezredes serege által körülzároltatott és ostrom alá vétetett: Enyeden a viszonyok némileg javulásnak indultak legalább annyiban, hogy az oláhok támadásától nagyon nem lehetett tartani. Az országban szanaszét levő enyedik kezdetek is haza szalíngozni úgy annyira, hogy már május

közepén az életben maradt lakosoknak egy része Enyedre visszakérült, főleg az iparosok. Ennek következtében, hogy a hívek ne nélkülözzék a lelkesítő szolgálatot. Basa és Málnási Tordáról rendszeren minden vasárnapra átjöttek Enyedre és isteni tiszteletet tartottak, e mellett, ha akadt, egyéb papi teendőket is végeztek. Ilyenkor Basa a Szentkirály utcában levő papi major-telekbe szállott meg, ez nem lévén levegő.

A templomot isteni tiszteletre használni nem lehetett annyira össze volt rombolva. Templomoztak tehát a Kaszárma előtti teren. néha a Collegium nagy auditoriumában, a harangok nem pusztultak ugyan el, de miután ütővasaik le voltak szedve, nem lehetett harangozni. A nyomorúságban levő ember leleményes szokott lenni. Az enyedik is kitalálták, hogy miként segítsenek a harangozás hiányán s a hívek mégis értesítve legyenek az isteni tisztelet megtartásának helye és idejére nézve. A mint a lelkészek közül valamelyik (Sándor József is levő Kolozsvárról isteni tiszteletet tartani) Enyedre megérkezett a város dobosa. Nagy Márton uram, elővette a dobot, dobolva megjárta az utcákat, és értesítette a híveket, hogy „megérkezett a pap” és isteni tiszteletet fog tartani ekkor, s ekkor, itt s itt. Az enyedi ref. egyház öreg harangjainak zengzetes érc hangjukat Marci bácsi rekedt hangja és rekedt dobja pótolta egy pár hónapra keresztül. Kissé lassu ember volt s e miatt megtörtént, hogy az isteni tisztelet már rég véget ért s a jó Marci bácsi még mindig mondta: „minden embernek tudtára dadik stb. Sajátoság alak volt az öreg. Tanuló korunkban sokszor kérdeztük játszásigból „mit dobol Marci bácsi?” A „dabot” felel s néha utána tett egy-egy jókora gorombaságot is. Soha sem tudta fennebb vinni a dobosságánál. Ezen kezdte a városi közszolgálatot, ezen is végezte. Meghalt 1857-ben.

A juniusi napokban haza költözökött lakosság kezdeti romjai között berendezkedni. Az utcákon némi élet, élénkség keletkezett. Haza jött Sándor József lelkész is Kolozsvárról s a Magyar-utcai Sándor Elek-féle házba vonta meg magát, miután a papi-lakok teljesen lakhatlan állapotban voltak. Málnási énekező is haza telepedett családjával együtt s berendezkedett a várszegutcai

Tényleg iskolába járt:

	mindennapi iskolába	ismétlő iskolába	összesen
az állami fiúiskolába	68 fiú	7 fiú	75
az állami leányiskolába	61 leány	12 leány	73
a róm. kath. fiúiskolába	18 fiú	2 fiú	20
a róm. kath. leány	17 leány	8 leány	25
a görög kath.	13 fiú	5 fiú	18
a felső városi g. kel. isk.	74 fiú	17 fiú	177
az alsó	32 fiú	10 fiú	83
Összesen	205 fiú	180 leány	485

tehát a tankötelesek 76%-a, nem jár 63 fiú, 96 leány = 159: a tankötelesek 24%-a. Az iskolába járók közül magyar 188, német 3, oláh 293.

Az iskolák összes költségei tettek 4859 frtot, melyből állami segély 2254 frt, községi 978 frt, a többi egyházi s egyéb forrásokból fedeztetett.

Mint adataink mutatják, az iskolalátogatás aránya négy városunk közül Vizaknán a legkedvezőbb. Az iskolák is, a vizaknai viszonyokat tekintve, elégségesek s a kis görög kath. felekezet gyengé s különösen is felesleges iskoláját figyelmen kívül hagyva, kielégítő tanítási eredményt mutatnak fel. E népisiskolák magasabbal tetőzésére ez idő szerint nincs szükség. A csekély számú iparos osztály leszámitásával Vizakna teljesen földművelő község. Kevés iparos tanoncza az állami fiúiskola mellett fenálló ismétlő iskolában a legszükségesebb oktatást megnyerhetik: a földművelő népnek mostani gazdasági viszonyai közt elég értelmiségi fokot nyújt a teljes elemi iskolai tanfolyam bevégezése, főleg ha a kilépett növendékek ismétlő iskolázása a gazdasági ismeretek gyakorlati oktatására figyelemmel vitétik keresztül.

Alsó-Fehérmegye közigazgatási bizottságának gyűlése 1883. január 10-én.

A bizottság tagjai s ezek között az újonnan választottak szép számmal gyűltek össze. Elnöklő főispán ur ő méltósága a gyűlést megnyitván, alispán tudatja, hogy a folyó hó 27-re a közig. gyakornokok érdekében rendkívüli m. bizottsági gyűlés fog tartatni. Az ügymenet rendez. M.-Béld, A.-Orbó és Tövis községek az orbói patak-szabályozását az államvasutak (keleti vonal) hozzájárulásával kérelmezvén, a tárgyalás elrendeltetett. — Buzás-bocsárdi Szász János és eszékeli Denyán Gligor nősülési engedély iránti kérelme ajánlólaj felterjesztetett m. kir. honvédelmi minisztériumhoz. — Az erdőszeti albizottság betérjeszti véleményezését a megyei erdőszeti állomásokra nézve. A bizottság a megye közgyűlése elé fogja ez ügyet terjeszteni, ajánlván 2 erdőszeti állomás létesítését, javadalmazási alapul pedig a rendezendő stb. erdők adója és területe után kivetendő rovatalt.

Kir. adófelügyelő jelentése szerint december hóban befolyt 88.521 frt 18kr, hátralék 509.418 frt 95. kr. Hadmentességi díjban befolyt 4507 frt 14 kr, hátralék 23.302 frt 87 $\frac{1}{2}$ kr. A nagy hátraléka való hivatkozással a kir. adófelügyelő 83 községre, köztük Gyula-Fehérvárra is, a felelősség kimondását kérte. A bizottság január, február és március hónapokra a felelősséget elhatározta, Gyula-

kántor-tanító lakba, úgy a hogy lehetett. Basa Mihály lelkész nem költözött többé vissza, egyfelől mert nem volt lakás, melybe magát megvonhassa, másfelől mert a harasztosi ref. lelkész Demeter József ezen év tavaszán elhalálozván a harasztosi egyháza szándékozott átmenni s azon év őszén oda végleg át is költözött. Ott is halt meg mint az erdélyi refegyházkerület közgyűlése 1878 ban. Szónoki képessége, tudományos készítése s igazi papias jelleme őt az erdélyi ref. status nagy papjai sorába emelik. Nem került haza az öreg Keul István luth. lelkész sem többé. Őt fia a pusztulást követő napokban Sz.-Sebesbe vitték. A forradalom izgalmi és szenvedési megtörték s azon év tavaszán el is halt. Nemes érzésű, becsületes ember volt. Sok magyar ember neki köszönhetette, hogy a pusztulás alkalmával életben maradt.

A júniusi napokban a ref. egyházközösség kezdett némileg ébredezni. Először a kis harang szólalt meg. A templomban össze-vissza hánya lévő padokat helyre rakogatták. Helyre alkalmazzák a templom ajtóit, sarkok nélkül, az ablakokon is igazgattak helyre egy keveset, s egy felévi szünetelés után ismét kezdetét vette a várbeli templomban a templomozás. A kis harang egyedül adta hírt a romok népességének, hogy a jó Isten újra lehet dícsőíteni az ő szent házában. Az annyi viszontagságot átélő nép seregeseztől jelent meg az urnak szent házában és keserves könnyhullatások között mutatta be áldozatát annak az örökké való urnak, ki végtelen bölcsességből annyi szenvedést mért rajta, de azért el nem hagyta. A halottakat is már harangszó mellett lehetett az örök nyugalom hazájába kíséreni. Első halott volt kit az ismét megszólalt kis harang siratott el július 3-án, szőcs Veress Bálintné szül. Seres Thérzia. — Később csak hamar a más két harang is használható állapotba hozott. — Az első ébredés eme korában kelt egybe özvegy Szalkai József, özvegy Csákándi Ferencné szül. Bárocz Katalinnal július 23-án. Egyáltalán a jobb idők reménye kezdett ébredezni a szivekben. Elhozta az Isten az aratás idejét is. A barázdák gazdagon adták kevéiket. A határ megtelt a kenyér áldásával, a föld megadta bővön az ő gyümölcsét azoknak, kik hónapokon keresztül alimiznak-kenyeren éltek. Már újra lehetett hallani a mezőkön és az utcákon a munkás nép örömeinek.

(Folytatása következik.)

Fehérvár kivételével, miután az új polgármester rendkívül el lévén foglalva a városi összeavart ügyek rendezésével, időt kívánt adni a rendezés kieszközölésére. — F.-gyógyi Zsunkán Melentyu, fenesi Vada Vaszilie és prészákai Hanes Dumitru falusi bírák adóvégrehajtási tétimény elengedése iránti kérelmükkel elutasítottak, ellenben az alsó- és felső-váradjai, o.-dálja f. bírák és az alsó m.-váradjai jegyző hasonló ügybeni kérésének hely adott. Ohábai Arion Nicolae és Vaszilie, buzás-bocsárdi Zsigmond Mária. b. bocsárdi Kreesun Junon I. Anika ingatlanaira, kincstári tartozásuk erejéig a kielégítési végrehajtás elrendeltetett. Rác György ügyvéd 39 frt $\frac{1}{2}$ kr adóhátraléka felhajthatatlan lévén, leiratott.

Megeyi tisztai ügyész jelentése a kincstári tartozások végrehajtás utján való behajtásának nagy részbeni eredménytelenségét konstatálja. Így pl. Bervén egy 532 frtra becsült bírtok 7 frt 50 kron, egy 1669 frtra becsült ingatlan 59 frt 33 kron, egy 40 frtra becsült 2 forintért. Nagy-Enyeden egy 300 frtos bírtok 20 frton, egy 410 frtos 34 frton; Gyula-Fehérvárt egy 720 frtra becsült ingatlan 31 frtért adatott el, több végrehajtás pedig vásárlók hiányában meghiusult. A múlt hónapokban kiküldött bizottság a jövő hónapban fogja munkáját betérjeszteni.

Az árvaszéki, posta és távirai jelentések után Póka Kálmán kir. főmérnök adá elő ügydarabjait, melyek között legérdekesebb volt, hogy a mihalczfalvi, nagy költségű megvédetni határozott véderődítéshez a szép hasznos huzó révtulajdonosok egyike b. Weselényi csak részben, Thoroczky S. éppen nem akar rózsé anyagot adni, sem pedig a fenntartáshoz járulni, minél fogva megfelelő lépések megtételét határozta el a bizottság. — Több község részére a felhajthatatlan utmunka-váltás leiratott.

Kir. tanfelügyelő előterjesztésére a tanító és tanítónők nyugdíjazásánál a tetteg nyugdíjba lépés szükségessége és jogosultsága megbirálása végett alakítandó bizottságba Török Bertalan megyei főjegyző és Szalánczy Lőrinc választottak meg. — Ungur Péternek a balázsfalvi körbe id. iskolalátogatóul, Réthy Gábornak pedig a nagyenyedi polgári iskolához tanárul lett kinevezése tudomásul vétetett.

A kir. ügyész havi jelentése szerint a gy.-fehérvári fegyházban decz. hó végén az elítéltek száma 93, a vizsgálat alatti foglyoké 66 volt; Nagy-Enyeden 18 elítelt, egy vizsgálat alatti; Abrudbányán 5 elítelt és 1 v. a.; Balázsfalván 8 elítelt és 1 v. a.; Maros-Ujvárt 6 elítelt volt. A gy.-fehérvári fegyházban 30 betegségi eset fordult elő.

A megyei főorvos jelentése szerint az egészségi állapot a múlt hóban átlag kedvező volt. — Boesátn Sándor benedeki körjegyző felebbezván a felfüggesztését rendel alispáni határozat ellen, elutasított. Végül a fegyelmi választmány alakított meg titkos szavazás utján Bares Ferencz, Pávai V. Elek, Gáspár János és Póka Kálmán rendez., Szalánczy Lőrinc és Navratil György póttagokból — s ezzel a gyűlés véget ért.

Felhívás!

A kolozsvári jótékonyozó nőegylet a szegények és az itteni női ipariskola javára a jövő 1883. évi február hó végén bazárral egybekötött kiállítást rendez, a női háziipar és az itteni női ipariskola készítményeiből.

Az erdélyi részek községeiben igen szépen himzett ingek, fejkendők, törülközők, párnahajók, falvédők, ágylakarók, mellkendők s más részeit himzett, részint szőtt tárgyak találhatunk szingzag mintákban; hasonlólag lábszőnyegek, asztalterítők, kátrinczák stb.

Minden tárgyat ma is készítenek s megérdemlik, hogy szélesebb körökben ösmerték legyenek, e szerint tehát, mind régi, mind újabb ilyenü tárgyak kiállíthatók és miután részint szoba-diszitményként, részint más célokra most nagyon keresettek, ha kívánatik a kiállításban el is adhatnak.

A kiállításra szánt tárgyakat sziveskedjenek a tulajdonosok vagy személyesen, vagy a t. szolgabíró, polgármester, körjegyző és községi előjáró urak utján gróf Teleki Domokosné sz. gróf Teleki Clementine urhölgy, mint az itteni jótékonyozó nőegylet elnökéhez ezimezre, kissébb küldeményeknél postán, különben vasuton, értéknilyvántás mellett, a jövő év február 10-ig, bérmentetlenül beküldeni.

Minden küldeményhez a tárgyak pontos jegyzéke és azok értéke, valamint eladási árai, ha éppen eladásra szánvák, melléklendő.

Minden egyes kiállítási tárgy a tulajdonos lakhelyével, házszámával, a megye megnevezésével, a melyben lakása van, és az utolsó postálva, vagy vasuti állomással látandó el. Hasonlólag följegyzendő minden tárgyra tisztán számokkal annak értéke, és ha eladásra van szánva, eladási ára.

Ezen jelzéseket sziveskedjenek a tulajdonosok tisztán olvashatólag feltüntetni, hogy eshető tévedéseket ki lehessen kerülni.

Bezárása után a kiállításnak, a mely körül-belül egy hétig fog tartani, a tárgyak azonnal bérmentesen vissza fognak küldetni és pedig a kiállítók kívánása szerint postán, vagy vasuton, a mire nézve a beküldéskor sziveskedjenek nyilatkozni.

A t. polgármester, szolgabíró, körjegyző és községi előjáró urak, valamint magán személyek a nemes czél érdekében tisztelettel felkértenek e kiállítás támogatására s egyes tárgyaknak lehető előbb leendő szives beküldésére.

Csupán oly női háziipari munkákról van szó, a melyek mint népviselet, vagy különben a minta szépsége tekin-

tetéből bírnak bizonyos műbecsessel s azért legyen szabad minél számosabb ily régi és új tárgy beküldését kérni, a melyek megyék szerint osztályozva fognak kiállíttatni.

Bővebb felvilágosítást annak idején a hírlapok hoznak, vagy kívánságra levélben is válaszol a bizottság.

Kolozsvárt, 1882. december hó 30-án.

A kolozsvári jót. nőegylet választmánya megbízásából.

özv. gr. **Teleki Domokosné**,
elnök.

LEVELEZÉS.

Gyula-Fehérvár, 1883. jan. 17.

— Közrendészeti intézkedés. —

Az utóbbi időben felmerült azon tapasztalatból kiindulva, hogy Gy.-Fehérvár város területén a bolt és pin-cze feltörések, valamint szintén a békés lakosság kifosztása mintegy napi reudde vált. s ezen kívül a városra bevándorolt idegen munkakerülő csavargók és koldusok naponként zaklatják a lakosságot; Gy.-Fehérvár város polgármestere czélszerűnek látta e tekintetben a közrendészeti szabályok felelevenítésül Gy.-Fehérvár város rendőrkapitányához megfelelő intézkedést végeztet a folyó évi január 9-ről egy utasítást intézni, melynek rövid tartalma a következő:

1. Minden helybeli lakos és háztulajdonos szigorú büntetés terhe alatt kötelezendő, miszerint minden a városra ideiglenes itt tartózkodás végett vagy letelepedési szándokkal belépő idegen lakókat a rendőrségnél bejelentés, s különösen az előttük gyanus vagy igazolvány-nyal nem bíró egyéneknek mindaddig szállást adni ova-kodjanak, míg a rendőrkapitányságtól nyert feltartózkodási engedélyt elő nem mutatják.

2. Az ilyenekről a rendőrkapitányság nyilvántartást vezetni köteles, a kitűzött feltartózkodási napok figyelemben tartandók s a további feltartózkodás csak azon esetben engedélyezendő, ha az illető személyek állásuk és elhivatásuknál fogva itt tartózkodásuk szükségét igazolják, e mellett tisztességes foglalkozást mutatnak ki, vagy pedig a városon letelepedni szándékoznak, oly feltétellel ha önfenntartásukról a város megterhelhetés e nélkül tisztességes foglalkozással gondoskodni tudnak, mindenek fölött azonban ha igazolási okmányokkal ellátva vannak.

3. Vendéglőben, szállodákban és más ily nyilvános helyeken beszállókról bejelentési és nyilvántartási könyvek vezetendők vendéglősök a bejelentési könyv vezetésére s naponkénti bejelentések tételére büntetés terhe alatt kötelezendők. A gyanus személyekkel szemben a rendőri intézkedések megteendőek.

4. Minden iparral foglalkozó, büntetés terhe alatt kötelezendő segéd-személyzetének az igazolványok és munkakönyvek betérjesztése mellett való bejelentésére. Mindezekről hasonló nyilvántartás vezetve, az igazolások és munka-könyvek azok tulajdonosainak eltávozásáig megörzendők.

5. A foglalkozás nélküli csavargók és rosz hírű kétes állású személyek befogatása végett a gyanus helyek és lakházak meglátogatásával is, nappal de különösen esti időben havonként rendőri őrzéret tartandó, s a befogott igazolás nélküli és tisztességes foglalkozással nem bíró személyek eltolonozandók, vagy kényszer utevéllel a városból ki és haza utasítandók. Ezekről letartóztatási könyv vezetendő, hogy esetleges visszatérükkel szigorubb rendszabályok lehessenek alkalmazhatók.

6. Naponként a város utcáin őrszemlék tartandók, hogy a város lakosságát zaklató idegen koldusok és vándor-legények befogatván ellenük a rendőri intézkedések foganatba vétessenek.

7. A vaspálya-állomáshoz a vonatok forgalom idejére rendőr küldendő ki, rendőri ellenőrzés teljesítésére.

8. Az ezen ideig már bevándorolt és elszaporodott munkakerülő, csavargók és kétes állású személyek gondosan kipuhatolandók, s velük szemben a fenti eljárás követendő.

Egy általában utasítatik a rendőrkapitány, hogy a fennálló rendszabályok szigorú alkalmazása mellett odahatni igyekezzék, hogy miként egy jól rendezett községhez illő, a közrend, vagyon és személy bátorság biztosítva lehessen. Végül utasítatik, hogy a szervezeti szabályokban előirt intézkedéseket szorosan végrehajtsa és rendőri szemlyzetével is végrehajtsa.

Hogy ezen rendelkezésen kívül egy a közigazgatási, mint a közrendészeti terén még felette sok intézkedés válik szükségessé és kívánatossá, nem egy körülmény igazolta. Gy.-Fehérvár város azonban multja s azon fontos állásánál fogva, melyet stratégiai és közfoglalmi tekintetben elfoglal, megérdemli, hogy e tekintetben is kellőleg rendeztesék; vajha a város derék polgármesterének érelyes fellépte s már magában véve ezen kezdeményezése is a kívánt sikerre vezetne.

r. l.

Alvincz, 1883. január 17.

Ha végig tekintünk ezen beces lap hasábjain, a sok érdekes, tanulságos olvasmányok között nagyon kevés részt találunk, mit a női olvasó közönség keres s mit ők akarnának olvasni. Pedig ennek hiánya — szerintem — egy kis hiba, mivel ha nekik is, az ők kedvező olvasmányainak, egy kis rész lenne szentelve: ők állanának az előfizetők szerzésének élére s bizonyosan több eredményel, mint némely lapnál a czifrábnál czifrább felhívások. Ez könnyen megtörténhetnék, ha vidéki levelezőkül abban a helyzetben volnánk, hogy hozhatnánk szobnőbb szobnőbb tudósításokat; ha írhatnánk a legújabb divatról stb. De hogy tegyük ezt mi, kis városi, vagy éppen falusi levelezők, midőn mindenütt „Krach“ urfi dövjakodik.

Farsangi saisonunk egyáltalában pangásban szenved. Az egyletek nem mernek semmihez kezdeni, mert félnek a deficittől. Sajnos, mert mindennek a lábrakapott és el-

harap
a nag
tiszté
nak
és „sz
megy

az ol
apána
nem
mint

Ekko
A bá
Fena
küldö
A bá

tanító
egy,
a „n
ságon
donsa

vállal
füzet
közre
mel

linka
ságg
tik;
besz
sére

mű t
vek“
szerz
évi n
hivata

Kon
váltak
kifize

zánk.
mond
hogy
zoato
mát a
mint
beszél
Byron
let“ K
oltára
magy
kinzár
oltára
szabá
lotába
irek“
figyel
szágt
igen
t. me
a legi
költer
lapra
ségün
földi
frt, fé
Wilek
uteza

sági-e
gyüle
nál ül

tárgya

dezett
Beréte
delem

br. Sp
ur 2 f
bor ur

harapódzott „luxus” az oka. Ki is győzné „szuszszal” azt a nagyvilági erőködést! Seprút a luxusnak! Sokan — tisztelést a kivételeknek — annyi „haszontalanságot” raknak magukra erről is, arról is, csak hogy „divatszűrűk” és „szalonképesek” legyenek. „Még mire nem jutunk, mire megvénülünk”?

Azt hiszem, ezen pontja levellemnek nem fog tetszeni az olvasó szépnemnek, s engem egy zsarnok férjnek vagy apának fog tartani, ki a korrallal nem akar haladni; de nem tehetek róla, mivel „felölök” — „nekik” szántam, mint a kiket illet.

Folyó hó 20-án leend az egyetlen táncvigalmunk. Ekkor tartja tűzoltó-egyletünk szokott kedélyes multságát. A bálányai tisztre a bizottság József főherceg Fensége nejét kérte fel levélben, melyet f. hó 12-én küldött el postán, mire válasz ez óráig még nem jött. A bál meghívók is csak ma hordatnak szét.

Majd a „Csonthagyó” kedd után az állami iskola tanítóka — műkedvelők szíves közreműködésével — egy, itt még újdonságot képező „filler-estélyt” rendez a „népkönyvtár” javára. Szokásban lévén minden újdonságon kapni, azt hiszem, hogy a jótékonyezérra ezen újdonság czélserű leend. Adja isten.

r. l.

IRODALOM.

Pályázat.

Alóírtak, mint a „Jó könyvek” cz. népirodalmi vállalat kiadói, erkölcsi kötelességüknek tartják e vállalat füzetei között már a legközelebbi időben egy oly füzet közrebojcsátását,

mely a népet a pálinkaivás káros hatásáról meggyőzze.

Ez élt legjobban az által vélik elérhetni, ha a pálinka romboló hatása egy érdekesítő és erkölcsi tanúsággal bíró elbeszélés keretén belül költőileg feldolgozzatik; ez okból pályázatot hirdetnek alóírt kiadók oly elbeszélésre, mely népies hangon tartva fenti czél elérésére szolgál és a „Jó könyvek” keretébe beleillik.

A pályázat külső feltételei a következők: A pályázó mű terjedelme 1 legfeljebb 1 1/2 ivnyi lehet a „Jó könyvek” alakjában. A pályázó mű idegen kézírással írva és szerző nevét rejtő jellegű levélkivel ellátva legkésőbb 1883-ik évi márczius 31-ig küldendő be alulírtak könyvkiadó-hivatalába (Budapest IV. Váci-utca II. sz.)

A díjkorozott mű 250 frank jutalomban részesül. A beküldendő művek bírálatát Győry Vilmos, Komócsy József és P. Szathmáry Károly urak voltak szívesek elvélni. A pályanyertes mű a pályadíj kifizetése után alulírt kiadók tulajdonát képezi.

Budapest, 1883. jan. 5-én.

Révai Testvérek,
könyvkiadóhivatala.

Az „Ország-világ”-nak új száma küldetett be hozánk. Ez a heti kiadásból a harmadik, s méltán elmondhatjuk, hogy rendkívül előny volt a lapra nézve az, hogy hetenkint jelenik meg. E szám is gazdag és változatos tartalmu s művészi illusztrációkkal telt. Tartalmát a következő becses dolgozatok képezik: „A migrain, mint háziasító” Csengey Gusztáv érdekes és szépen írt elbeszélése. „Másvodvirágzás” novellelte Hevesi Józseftől, Byron Manfredjéből a szellemhang. „Éslelet és képlet” K. Tóth Kálmán kitűnő irodalmi tanulmánya. „Hymen oltára” Benedek Aladár verse, számos vonzóan írt képmagyarzat, s dr. Nagel Emil jeles értekezése „Állatkínzás és állatvédelem” czimvel. Képei közül a Hymen oltára és Amor titka megragadó kedves rajzok; szép nagyszabású és hatásos kép: „A farsang a veneczei dogepalotában”; a „Lesben” czimű kitűnő fametszet a „Nosairek” is érdekes kép. Mesterséges haltenyésztés (képpel) figyelemreméltó halászati czikk; s a mint látjuk, az „Ország-Világ” ezentúl a közgazdaságnak is tért nyit, a mi igen dícséretreméltó. Rejtvényei kiváló ügyességűek s a t. megfejtők közt ezantúl is értékes könyv sorsoltatik ki, a legbeesőbb a mi csak lehet: Petőfi Sándor összes költeményeinek legújabb kiadása. E kitűnő képes heti lapra olvasóink figyelmét felhívni annál inkább kötelességünknek tartjuk, mivel az egyetlen lap, mely a külföldi lapokat kiszoríthatja. Előfizetési ára egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. Előfizethetni Wilkens és Waidl kiadónál Budapest, koronaherceg-utca 3. szám.

A JÖVŐ HÉTEN.

Jan. 26. Megyei választmányi gyűlés.

— Délután 3 órakor, az Alsófehérmegyei gazdasági-egyesület választmánya az erdélyi gazdák vándorgyűlésére vonatkozó előintézkedés tárgyában a megyeházán ülést tart.

Jan. 27. Megyei bizottsági rendkívüli gyűlés (Lásd tárgyait a vegyesek rovatában.)

Jan. 28. N.-enyedi tűzoltó-egylet bálja.

Nyilvános köszönet.

A Bethlen-főiskola ifjúsága által f. hó 13-án rendezett táncvigalom anyagi eredménye a következő volt: Bevétel: 186 frt 90 kr, kiadás: 112 frt 40 kr. tiszta jövedelem 74 frt 50 kr.

Felülfizettek: m. Zeyk Károly főgondnok ur 4 frt; br. Splényi Henrik ur 3 frt; tek. Csató János gondnok ur 2 frt; m. Szalánczy Lőrincz ur 2 frt; n. Henter Gábor ur 1 frt; tek. Müller Mihály ur 3 frt; nt. Garda Jo-

zsef ur 1 frt 50 kr. nt. dr. Kovács Ödön ur 1 frt; tek. Elekes Károly ur 1 frt; tek. Nagy Lajos ur 1 frt; tek. Szilágyi Gyula ur 2 frt; tek. Kis Károly ur 1 frt; tek. Kovács József gyógyszerész ur 1 frt; tek. ifj. Winkler János ur 1 frt; tek. Feiler Farkas ur 5 frt; tek. Munkácsi Zsigmond ur 1 frt; tek. Grünfeld Elek ur 2 frt; t. Csekme Ferencz ur 20 kr; t. Berde Sándor ur II. th. 20 kr; tek. Krisesori Lajos ur 1 frt.

Fogadják a nemes keblű felülizetők az ifjúság nevében szíves köszönetünket.

Nagy-Enyed, 1883. január 17.

Ferencz Samu,
pénztárnok.

Balázs József,
ifj. elnök.

VEGYES HIREK.

Főispán ő méltóságának folyó hó 8-án 15. sz. a. kelt intézvénye folytán, a f. január hó 27-én d. e. 10 órakor kezdődő rendkívüli m. bizottsági közgyűlés tárgyai: — 1. Gr. Rádai Gedeon honvédelmi miniszter értesítése kinevezése felől. — 2. Gr. Szecheny Pal földművelés-, ipar és kereskedelmi miniszter leirata kinevezése felől. — 3. Az igazoló bizottság jelentése a m. év november 20-án történt választásokról. 4. A magyarországi helyi hitvallás evangélikusoknak ő felsége által jóváhagyott egyházi törvénye. — 5. Belügyminiszter ő nmlga leirata a költségvetésbe felvett 8 közigazgatási gyakorlati állomás rendszeresítése és beosztása iránt. — 6. Belügyminiszter ő nmlga rendelete a körorvosi intézmény életbeléptetése iránt. — 7. Közigazgatási bizottság előterjesztése két megyei erdőszőlő állomás rendszeresítése iránt. — 8. Belügyminiszter ő nmlga leirata a beiktatási szabályrendelet ügyében. — 9. Szabályrendelet a gőzesítő és gazdasági gépek körül foglalkozó munkások testi épsége megóvása iránt. — 10. A gyulafehérvári földadó bizottságba elnök és 2 tag választása iránt. — 11. Kutyfalva község képviselőtársulatának határozata 223 frt tőkéjének az ev. ref. és gör. kath. egyházak részére való adományozás tárgyában. — 12. Szászpartak község határozata egy darab terméketlen földje eladása iránt. — 12. F.-orbói képviselő határozata Márton Mozesnek az erdőfőből való kizárása iránt. — 14. Tóvisi volt határvölgy kérés malmuknak hasznosbérbe adása iránt. — Átiratok: 15. Somogy megye: a rövid idő alatti elévülés behozatala végett. — 16. Kis-Küküllő megye: a pénzügyi közeg által az állami érdekek eme alatti üzött önkénykedés korlátozása iránt. — 17. Hont megye az állami ellenőrzésnek a tanügy terén való szigorítása végett. — 18. Udvarhely megye: a vadházaságok korlátozása iránt. — 19. A magyarságot és népviselet Sáros megyében terjesztő társulat felhívása. — 20. Gömör és Kis-Hont megye: a panszláv sajtó korlátozása végett. — 21. Komárom megye: a villós gyufák gyártásának, ársításának és használatának eltiltása tárgyában. — 22. Községi költségvetések és zárszámadások.

A tűzkár elleni biztosítások érdekében több városi tekintélyes polgár kezdeményezésére mozgalom indult meg városunkban, melynek czélja, hogy a háztuladonosok minél nagyobb része egy jó hiteltű biztosító intézetnél biztosítsa épületeit, mivel több intézet részéről tétetett ígérlet az iránt, hogy ha tömegesebb biztosítás eszközöltetik nála, akkor díjtetelelt tetemesen le fogja szállítani, és a leszállított díjakból hozzá befizetendőt összegnek bizonyos mennyiségű perzentjét a város rendelkezésére fogja évenként hacsátani tüzoltói ezélokra leendő felhasználás végett. Ezen üdvös eszme megvalósulása remélhetőleg közel jövőben várható, mivel a f. hó végére kilátásba helyezett városi képviselői közgyűlés elé a tanács, s az ugyancsak ezen hó folyamán megartandó megyei gazdasági egyleti közgyűlés elé a választmány által — kellően előkészített — ajánlat fog terjesztetni az iránt, hogy a város és gazdasági-egylet egész erkölcsi befolyásával a fenforgó terv kivételét előmozdítsa. A gazdasági-egylet választmányához az első magyar általános és a triestyi általános biztosító társulattól már beérkeztek a specifikált ajánlatok, a város részére pedig az ajánlatok bekérése a képvis. közgyűlés feladata leend.

Az erd. gazdasági egylet vándorgyűlése. Örömmel jelezhetjük, hogy az erdélyi gazdák VI. vándorgyűlésének a folyó évben városunkban megtartása tényre vált. Az erd. gazd. egyesület igazgató választmánya folyó hó 8-án tartott ülésében elfogadta városunk képviselő testületének a vándorgyűlés meghívása tárgyában hozott határozatát. A szükséges előintézkedések nevezetesen az intéző bizottság megalakítása s az előzetes program és költségvetés megállapításával részvétvni az egylet titkára Gamauf Vilmos ur folyó hó 26-án körünkbe érkezik.

A városunkban két honvédszázalaj számára építendő laktanya építési ügyeire kiküldött vegyes intéző bizottság folyó hó 8-án tartott ülésében megállította a részletes építési feltételeket s az építés kiadására az árlejtés megtartását folyó évi február hó 15-ikére határozta el. A feltételek értelmében az összes építkezéseknek jövő 1884. évi augusztus hó 31-ikére teljesen befejezve kell lenniük.

A női háziipar köréből műbeesével bíró régi vagy új tárgyak birtokosainak figyelmébe ajánljuk a kolozsvári jótékony nőegylet lapunk jelenszámban közölt felhívását. A kiállítani kívánt illy tárgyak beküldését városunk polgármestere szíves készséggel fogja közvetíteni.

Az ifjúsági bál. A Bethlen-főtanoda ifjúságának folyó hó 13-án lefolyt bálja. — tekintve a mai panaszos élet nehéz körülményeit, — eléggé sikerült volt. — Elfért volna biz' ott nagyobb közönség is, különösen a szőpneemből, melynek aránylag esékely számát az aránytalanul nagyobb számú tánczosok ugyan csak érezték, annyira, hogy olykor még a tánczosnői szerep édeségeinek megizeléséhez is nagy hajlandóságot mutattak. Különösen kis mértékben volt képviselve a vidék, mely máskor csaknem felét szokta szolgáltatni a női közönségnek; a városiak közül is igen sokan tündököltek távollétek által, kiket máskor örömmel látunk a díszes közönség koszorújában; a helyben állomásozó két honv. zászlóalj összes tisztikara 2 mond két

tiszt által volt képviselve. A négyeseket az összes érvényesíthető tehetségek lelkiismeretes fölhatalásával és kimerítésével 30—40 pár tánczolta (máskor 50—60 sőt több is.) Jó kedvben természetesen nem volt hiány. Ez az egy semmi egyébbel nem pótolható és elronthatlan nagy előnye mindig megvolt és meg is lesz az ifjúsági bálnak; ez az a hatását soha nem tévesztő s a sikert mindig biztosító talizmán, mely azoknak fő vonzó erejét képezi; melylyel karöltve jár az a nevezetes hivatás, hogy a város és nagy részben a vidék világbalepő szépe: számára is ezek szolgálják első folyamodási fórumul. — A föltötte díszes hölgyközönség sorában ott láttuk: Hegedüs Gyulánét, özv. Lengyel Karolyánét, dr. Magyar Karolyánét, Poka Kálmánét, Szász Józsefnét, Török Bertalanét, Váro Ferencznét, Vincze Danielnét, Gábor Antalné, helybeli postafőnökét és Vágó Ferencznét a fiatal asszonyok közül; Balogh Gizellát (Czelnárol), Balogh Vilmat, Demeter Gizellát (M.-Igenből), Finna Gizellát, Gáspár Jolánt, Henter Ilonát (Gyula-Fehérvárt), Imre Rózát, Ince Borcsát (Szászvárosról) Köblös Ilonát (M.-Igenből), Medgyes Erzsit, Radivo Helent, Rado Mariskát és Ilonát Szász Ilonát (Sárdrol), Totsauer Minkát, Török Zelmát, Török Rózát, Vajna Jankát, Wint Katát és Zeyk Jolánt (Szt.-Benedekrol.) A mindvégig élénk és kedélyes multság reggeli ötödfelórakor ért véget.

A helybeli koreszolyázó egylet vasárnap, folyó hó 21-én az egyleti jégpályán este 6 és 8 óra között — kedvező idő esetében — faklyás zenét rendez tündéri világitással; a petrolum faklyák száma 1/2 részszel nagyobb lesz, mint tavaly és 200 szurok faklya világát fogja adni. Belépés egyleti tagoknak ingyen, nem tag nézőknek 20 kr. koreszolyázóknak 40 kr. a hátsó ajtón bemenet állóhelyre 10 kr. — A jégpálya egész estig zárva lesz.

Gyula-Fehérvár város kisdödörö egyletének ideiglenes választmánya a városi tanács-ház termében folyó hó 16-án ülést tartott. Jelen voltak: Rejód József városi tanácsos, mint id. elnök, Novák Ferencz polgármester, mint id. igazgató, Apolján Ignac városi főjegyző, mint id.iglenes jegyző és Dr. Elekes Viktor, Konez Gyula, Kardos Ignac, Ávéd Jakó, Szentmiklósi Jenő, Jenei István ideiglenes választmányi tagok. Határozattá lett, miszerint a kisdödörö intézet javára még e hó folyamán egy tánczvigalommal egybekötött hangverseny tartassék, melynek rendezésére és egy alkalmas nap kijelölésére bizottság küldetett ki. — Továbbá tekintve azt, hogy a szállások kibérlési ideje jelen van, s hogy az intézet esetleg még ez év május 1-én megnyitható legyen, egy alkalmas helyiség felvételére hasonlóan egy bizottság küldetett ki. Végre pedig a már felterjesztett alapszabályoknak a jóváhagyási záradékkal leendő visszerkezéttel 500 példányban való kinyomatására ideiglenes elnök bizott meg. (Kérünk az egylet anyagi állásáról tudósítást az alapító tagok névjegyzékével együtt, mivel igen érdeklődünk ezen életre való czélú egylet iránt. Szerk.)

A gyulafehérvári casino folyó hó 17-én tartotta meg tisztújítását következő eredménynyel: elnök Novák Ferencz, igazgató Dr. Elekes Victor, pénztárnok Dr. Mohay Sándor, gazda Jenei István, titkár Issekutz János, könyvtárnok Cirlea Mihály, — választmányi tagok: Zsákó István, Csécs András, Jakabffy Albert, Halász Jakab, Kain Hugó, Koseru János, Kohn Illes, Mihelyes Zsigmond, Salmen Frigyes, Popp György, Ávéd Jakó, Dr. Rajner Zsigmond. — E névsorban Gyula-Fehérvár legderekabb és tevékenyebb férfait látjuk, kiknek buzgalmató nemcsak az egyletnek, hanem a városi társadalmi és közéletnek is felvirágzását remélhetjük. Ezen hitünkkel kapcsolatosan felkérjük a megyebeli casinoakat, olvasó köröket és könyvtár egyleteket, hogy alakulások idejét, — tagjai számát, a tagdíj mennyiségét, könyvtárak állását és a folyó évre történt tisztújítás eredményét (a mennyiben ez utóbbi lapunkban közölve nem volt) a lehető rövid idő alatt tudomásunkra juttatni szíveskedjenek. — Nevezetes érdekü művelődési tenyezöket látunk ez egyletekben, ideje tudnunk: hogyan állunk meggyeszerzte ezekkel!

Bánya megnyitás. Maros-Ujvárról írják e hó 15-ikéről: A marosujvári bányatelepen egy újabb bányát ma nyitottak meg nagy ünnepélyességgel. Juchó Ferencz bányatanácsos és az egész bányaszemélyzet jelen volt az ünnepélyen. E bányatorkot 1879. ápril 20-án, a király 25 éves jubeliuma napján kezdék asni és 1881. május 10-én, mikor a trónörökös esküvéje volt, fejezték be. — Az épületeket a múlt évben építették, mely a bányászati terén eddig a legkitűnőbb módon rendeztetett be. — A bánya mélysége 74 öl, és igen szép sot tartalmaz. — A szakferfiak véleménye szerint 200 évre terjedő só van benne. A sókimerlést egy 60 lóerejű kifogasztalan gép végzi, mely a magyar államvasutak gépgyárában készült. Mind e munkálatok Juchó Ferencz terve és személyes vezetése alatt végezettek. („Egyetértés.”)

ORSZÁG-VILÁG.

Napoleon herezeget, vagy ismertebb nevén a vörös herezeget elfogták. Az elfogatás oka egy manifestum volt, melyet a vörös herezeg a „Figaro”-ban közzé tett és Páris utczáin a falakra kifüggesztett. E manifestum a kormány keptelenségéről és tehetetlenségéről, a parlament viszálykodásáról, a hadsereg, a bírói kar és a kereskedelem hanyatlásáról, az államjövendelmének elpazarlásáról és az államadósság szaporodásáról szól. A vallást — úgy mond — megtámadta az atheismus és megfosztotta minden védelemtől. A manifestum a napoleoni örökséget a maga részére vindikálja és a népre hivatkozik, melynek ügyét képviseli. — E manifestumot a rendőrség letele, a kormány pedig kiadta az elfogatási parancsot azon indoklással, hogy merényletet követett el a herezeg az állam biztonsága ellen. — Ez eljárás a képviselő kamarában nagy vihart keltett, de a többség helyeselte a kormány eljárását. Floquet a Bonaparti Orleans és Bourbon családok összes tagjainak számuzetését hozta javaslatba. Ez indítvány felett a legközelebbi ülésben fognak határozni. Ime Gambetta alig hunyta be szeméit és a köztársaság elleneségei már elérkeztek hiszik az időt a nyílt fellépésre.

— **Óriási katastropha Oroszországban.** Berdicsaev városban, melynek 60.000 lakosa van s ebből 40.000 zsidó, valami két hete tartja ott előadásait Costali cirksza, s a faépület, melybe 6000 ember fér meg, a városon kívül egy réten fekszik. A napokban Liosset kisasszony jutalomjátékára zsufolásig megíelt a cirksusz s a program 5-ik pontja után „tűz van!” kiáltás hallzik. Remület kiáltásai törték meg a cirksuzt, ki-ki ügyekezett menekülni; — az istálóból tíz ló a lángoktól megvadulva rohant a cirksuzba s bősziúten az ember tömeg közé, összegázolva a cirksuz földjén levőket. A 600 főből álló közönségnek — melyből 400 zsidó volt — fele részint megfulladt, részint elégett. — Mint írják, a cirksuzhoz támaszkodó istálóban egyik felügyelő szivarra gyujtott s a szalma meggyulásából eredt a tűz.

A bacteriumok szívós élete. A bacterium nevű parányi szerves lények nagy fontosságra emelkedtek mióta sok kórház ezeknek az emberi testben tulságos elszaporodásából származtatja a roncsoló toroklob, pokolvar, himlő, hagymáz s több más ragályos és többnyire veszedelmes betegség keltkezését. Kiváló fontosságuk tehát azon kísérletek, melyeket Frankland legközelebről tett ezen állatkák elpusztítására; kísérleteiből, melyeket mesterségesen tenyésztett bacteriumokon végrehajtott, azon meglepő s épen nem örvendetes eredmény derült ki, hogy élyen, könnyen, lényen és szénsav semmi hatással sem volt nekik, s a kénsav is ugylátszott nagyon kevésé ártott nekik. Sőt még a kéksav, ezen legöldöklőbb mérég is csak egy hétre volt képes élettevékenységüket megszübasztani. Igen csekély tehát a kilátás arra, hogy a bacteriumokat oly szerakkal lehessen megsemmisíteni, melyeket az emberi test kár nélkül kiállhat.

Dr. Tanner-ról, a világhírű koppláról mulatságos történetek közölnek az amerikai lapok. Ezen nagy életbuvár t. i. azon tételt állította fel, hogy az ember jelleme kizárólag attól függ, hogy miként táplálkozunk. Szerinte a muroktól mogorva és alatomos lesz az ember, míg a répától galamb-szelid, a zöld paszuly pedig a zsimb és házsártosság kikapadhatatlan forrása. Hosszu gondolkozás nélkül azonnal dologhoz látott s elméletének helyességét bebizonyítandó, saját élete párját vonta kísérlet alá s először is a paszulyt próbálta meg. De csakugyan porni járt, mert felesége 8 napi folytonos paszuly koszt mellett oly ingerült kedélyállapotba esett, hogy kőkorsót vágott a tudós fejéhez. Ez azonban kellő hidegvérrel fogadta kísérletének következményeit s kimondhatatlanul örült jóslatának helyessége felett, s most már nejt a szelidség útjára térítendő, répa-kosztra akarta fogni. De fájdalom! erre már nem kerülhetett sor, mert a neje felmondta az engedelmességet, faképnél hagyta kísérletező férjét s megkezdte ellene a vállópert.

KÖZGAZDASÁG.

Apróbb közlemények.

Magyarország áruforgalma, különösen a kivitel, október havában érte el az eddigi kimutatások szerint a legnagyobb fokot. A kivitel a behozatalt 22.881.000 frttal haladta meg. Volt ugyanis a kivitel 45.504.000 frt, a behozatal pedig 22.623.000 frt. A kivitelben leginkább a nyers termények szerepelnek, így volt a gabona, hüvelyesek, liszt és ürmények kivitele 231.252.266 frt, a vágó és igásmarhák kivitele 4.117.616 frt, a dohánnyé 1.705.068 forint, az italok kivitele 3.019.163 frt, gyapju, gyapju-fonal és gyapju árúk kivitele 1.721.424 frt. — Ha főgabonanemünk kivitelét július—október havakra 1881. és 1882-ik években összehasonljuk, következő eredményeket tapasztalunk. Volt ugyanis ezen két évben a kivitel:

	1881.	1882.	Több 1882-ben
	métermázsá	mm.	
buzában	1.328.686	3.777.639	2.448.953
rozsbán	407.040	677.804	270.764
árpában	681.260	2.140.807	1.459.540
lisztben	773.328	1.141.501	368.273

Főgabonanemünkben tehát 1882-re nagy mérvű kiviteli szaporulat mutatkozik. Ez azt bizonyítja, hogy a kivitel főként a jó terméstől függ és ha jó termésünk van, akkor van kivitelünk is minden verseny daczára, természetesen nyomott árak mellett.

A lágy telek nedves napjaiban legjobb letisztogatni a fákon élőködő gombákat, melyek ártalmas voltáról csak mostanában kezdtek meggyőződni, midőn a vizsgálatok a gombák életmódját felderítették. Főleg a fenő erdőkben okoz az agarikus melléknevű eható gomba kiváló károkat; ez ugyanis tavasszal a gyökereken át bejut a fa testébe, elterjed az egész törzsben s a fat végre szétbontja. De nemcsak a fenők azok, melyeket a gombák megtámadnak, eleget szenvednek a gyümölcsfák is. Cseresznye-, körte-, alma- és szilvaifáinkat a polyporus ignarius, tapló-gomba keresi fel, melynek szörete a fa egész szövetén áthatol, azt felláztatja és végre a kérgen át a felületre jut, hol az ismert felernő alaku növedéket képezi.

A borok rothadása. Ha a bor kevés szeszt tartalmaz, de sok erjesztő és nyálkás anyag van benne, feltette nagy hajlammal bír a rothadásra. — Ezen betegség által a bor utóljára egy bűzös folyadékká válik, a mely épen semmire sem használható. Az ily borokon leegyszerűbben úgy lehet segíteni s egyszersmind tüze és kellemessé tenni, hogy elsőbb alkohol- és savtartalmukat megállapítjuk, azután a szükséges cukorportlékot adjuk hozzájuk, hogy az erjedés tovább haladjon. E végett teszünk a borhoz még egy kevés friss törkölyt is. Az erjedés befejezte után a bort a közönséges módon kezeljük tovább. Ily módon még oly boron is lehet segíteni, melynek rothadása már meglehetősen előhaladt.

A hideg vas tudvalevőleg igen kellemetlen érzést kelt a bőrön. Bárki is tapasztalhatta ezt, ha nagy hidegben egy a szabadban levő vaskilincset csupasz kézzel megfogott. Ilyenkor úgy érzi az ember, mintha csak tüzes

vasba markolt volna. Mennyivel kellemetlenebb lehet a lónak télen a hideg zablát szájába hordozni! Ennek tulajdonítható az, hogy télen a lovakat gyakran alig lehet a gyepelvel hordozni. E bajnak leegyszerűbb gyógyszer az, hogy a zablát nagy hidegben borbévonattal látjuk el, mely a száj lehűlését és érzéketlenné tételét megakadályozza.

A lovak kehesége ellen Amerikában a következő eljárást alkalmazzák: A beteg állatnak egy darab nagyoró-nagyságu finoman szétmetélt szalonát adnak be, takarmány közé hintve. Ezen adagot napról-napra emelik mindaddig, míg egy férfököllyi nagyságot ér el. Ezen gyógyszer hatásáról amerikai lapok igen kedvezően nyilatkoznak.

Az állatok sózásáról egy németországi gazda ezeket írja: 20 éve már, hogy évről-évre szabadon engedem juhaimat az skolban felállított sóból nyalni s még nem tapasztaltam, hogy azok abból többet nyaltak volna, mint a mennyi épen elég volt. Nálam 1000 font élősulyra naponta 4 lat volt a fogyasztás, a mi egy évre 1½ mázsát tesz, mivel a juh a legelőre járva is megköveteli a sót sokszor még jobban, mint a téli istalózás mellett. A sónak szabad nyalása legjobb óvszer a gyapjurágás ellen is. A lovaknál is szabadon hagyom a sót, a szenarácsba téve darabokban s 20 darab lónál egy év alatt 3 mázsa volt a fogyasztás. Csupán a szarvasmarhánál kevertetett 1000 font élősulyra naponta 3 latot a takarmány közé.

A géptisztogatás petroleommal. A gépek használatánál a gazdaságban mindig nagy hátrány marad, hogy a gépeket járattal, ahhoz nem értő egyének kezelik, tisztogatják. Sok gép, például a cséplőgép, járgány, locomobil a munka közben leporosodik, a mi a géprészekre ugyancsak hátrányos. A kenőolaj összekeveredik a pórral, az egész összeáll, megkeményedik, úgy hogy a csapágycákat többször szét kell szedni és a tűzőn megtisztogatni. Figyelmeztetjük azért a gazdákat, hogy a géprészek igen tökéletesen megtisztogathatók az által, hogy tiszta petroleumot csöpögtessünk azokra. A géprészeket nem is szükség szétzedni. Ha például a cséplőgép 3—4 hónapon át nem dolgozott, a munka megkezdése előtt a csaplyukba petroleumot öntünk, a gépet egy perczig járattuk és petroleum beöntését még egy párszor ismételtük. A petroleum minden piszkot, megkeményedett kenőcsöt kitisztítja. Ezután a gépet kenőolajjal kenjük meg a tulajdonképpeni munka megkezdése előtt.

Szerkesztői üzenetek.

Arudbányai, vizaknai, maros-nyvári, balazsfalvi, székasmenti, barátainkat és levelezőinket tisztelettel kérjük, hogy városuk és vidékük eseményeiről, társadalmi és gazdasági helyzetéről lapunkat többször felkeresni sziveskedjenek. — Lapunk hű tükre kíván lenni meggyékn minden része állapotának és mintegy hitelse naplója a történeteknek. — Ezért jóindulatu közreműködésüket ismételve kérjük.

Sz. L. Alvincz. A kérdéses cikk nem adatott át.
A. Gy. Fehérvár. Köszönjük. — Ily közreműködés mellett a legszivesebben karoljuk fel a közérdek mellett a helyi értekeket is.

Kis lottéria.

Temesváron húzás január 14-én

24 31 40 57 81

Jövő húzás január 27.

Brünben húzás január 17-én:

7 47 51 58 90

Jövő húzás január 31-én.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.

TÖRÖK BERTALAN.

SZILÁGYI FARKAS.

KIADÓ-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

Pályázat.

A gyulafehérvári takarékpénztár igazgatóságának idei január hó 10-én tartott ülésében hozott határozata alapján, egy könyvvezetői gyakornoki állomásra pályázat nyitattik.

Ezen állomás egyelőre 300 o. é. forint évi fizetéssel lesz egybekötve. — Pályázni óhajtok, felszerelt kérvényeiket s különösen a magyar nyelvbeni teljes jártasságukat igazoló okmányaikat FOLYÓ EV JANUÁR HÓ 31-ig alólirott igazgatóság-hoz nyujtsák be.

A gyulafehérvári takarékpénztári igazgatóság megbízásából:

Lówy Bernhard,
könyvvezető.

Novák Ferencz,
igazgató.

Haszonbéri hirdetés.

A nagyenyedi Bethlen-főtanodának felenyedi, muzsinai, miriszlói, kétfüzfői és marosdéesei italmérsi joga folyó évi február hava 1-én d. e. 9 órakor N.-Enyeden, a főtanoda jogügyi és jószág-igazgatói irodájában szóbeli nyilvános árverés mellett 1883. ápril 24-től kezdőleg 6 egymást követő évre — összesen vagy csoportonként — haszonbérbe fog adadni. Nevezett időig a kikiáltási árnak megfelelő 10% vagyis 400 frt bántópenzzel ellátott zárt ajánlatok is elfogadtnak.

A felételek megtekinthetők az irt helyiségben. Nagy-Enyed, 1882. decz. 30-án.

3—3

Az igazgatóság.

gy jó családbeli, 15 évet meghaladott, ifju felvétetik egy helybeli fűszerkereskedésbe tanonczul.

Bővebb értesítést e lap kiadója nyujt.

Árlejtési hirdetmény.

Alsófehérmegye törvényhatósága és Nagy-Enyed város közönsége által közös költségen Nagy-Enyeden egy két zászlóaljra tervezett honvédlaktanya felépítése határozatván el; ezen építkezésnek vállalkozás útjání biztosítása czéljából folyó évi február hó 15-én, délelőtt 10 órakor Nagy-Enyeden, Alsófehérmegye alispáni hivatalában szó- és írásbeli ajánlatok elfogadása mellett nyilvános árlejtés fog tartatni.

Az építkezési költségek következően számjelzetek:

1) kőművesmunka	50,195 frt 67 kr.
2) kőfaragómunka	1,519 frt 90 kr.
3) ácsmunka	22,137 frt 89 kr.
4) asztalosmunka	9,156 frt 58 kr.
5) kovács-, lakatos- és bádógosmunka	4,758 frt 55 kr.
6) üvegezómunka	1,311 frt 20 kr.
7) különféle	2,220 frt — kr.

összesen . 91,299 frt 79 kr

A tervek, költségvetés és építési feltételek folyó évi január hó 9-én kezdve a fenn említett irodában, a rendes hivatalos órákban, naponként megtekinthetők és ugyanott átvehetők a zárt ajánlati minták is

Felhivatnak a vállalkozni szándékozók, miszerint a fenn kitett napon és órában az előirányzott összeg után számítandó 5%-töli vagyis kerekszámában 4565 frtnyi készpénz, vagy ennek megfelelő óvadékképes értékpapirokból álló bántópenzzel ellátva a kizűzött helyen személyesen jelenjenek meg, vagy pedig jogérvényes írásbeli zárt ajánlatukat Alsófehérmegye alispáni hivatalához, — az 5%-töli bántópenzzel melléklése mellett az árlejtés megkezdésére kizűzött ideig annyival inkább adják be, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem vétetnek.

Nagy-Enyed, 1883. évi január hó 8-án.

Az építészeti bizottság elnöke

Csató János,

alispán.